

УДК 159.9:072.3:942.5 (045)

КИРИЛЕНКО В.Г.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології і педагогіки,
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ*

ХАСАНОВА Т.Р.

*аспірант кафедри психології і педагогіки,
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ НА ОСОБИСТІСНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Прокрастинація часто характерна для студентів, адже небажання здійснювати виконання певної діяльності передбачає відкладання її на потім, на невідзначений час. Однак окрім студентської молоді, дуже багато людей зазнають цього стану. Прокрастинація часто є результатом глибинних внутрішніх причин – страхів, сумнівів, невпевненості у собі та інше. У контексті розвитку сучасного суспільства особливої важливості набуває проблема самодетермінації особистості, адже прояв активної громадської позиції, автономії і самостійності та здатність до саморозвитку є основними характеристиками сучасної молоді.

Розглянуто поняття самодетермінація, як здатність суб'єкта, представника суспільних відносин, відчувати та проявляти у своїй поведінці свободу вибору, незважаючи на вплив неусвідомлюваних внутрішньо особистісних процесів. Вік ранньої дорослості є етапом переходу з юнацького максималізму до становлення дорослої особистості. У молодих людей простежується постійна зміна оточення, поглядів, ціннісних орієнтацій та принципів, пошуку себе у професійному напрямі. Прокрастинація дозволяє людині менше взаємодіяти із суспільством та залишатися у зоні власного комфорту. Для більшості це стає джерелом сповільнення процесів особистісного та професійного самовизначення.

Ключові слова: прокрастинація, особистісне самовизначення, професійне самовизначення, самодетермінація, сучасна молодь.

Постановка проблеми. Кожна людина одночасно включена в безліч соціальних зв'язків та соціальних інститутів, має свій власний соціальний простір [2], який забезпечує її розвиток, засвоєння соціальних норм, побудову системи цінностей та спрямовує її на саморозвиток і самовдосконалення. В той же час неспинний потік інформації, зростання темпу життя, спонукає сучасну людину до пошуку особливих форм організації власного життя, які забезпечать особистісний розвиток. До таких форм можна сміливо віднести і відкладання виконання життєвих завдань, прийняття важливих рішень, на потім. В сучасних дослідженнях проблема відтермінування виконання нагальних справ розкривається в недостатній мірі, хоча і викликає жвавий інтерес в певних наукових спільнотах. І викликана така цікавість до цього

питання, в першу чергу тим, що відтермінування виконання певної діяльності становить потенційну загрозу особистісному розвитку особистості, уповільнюючи його. Особливо така ситуація є негативною під час професійного становлення, в період освоєння обраної спеціальності. Прийнято вважати, що відкладання виконання певних справ на невизначений термін, здебільшого притаманне особам в період ранньої молодості. В той же час, як вказують сучасні дослідники, відкладання виконання необхідних справ на невизначений термін є результатом глибинних внутрішніх причин – страхів, сумнівів, невпевненості у собі, а часто й порушенням системи виховання на попередніх етапах онтогенезу, та інше. Аналіз прийняття рішення про відтермінування виконання певної справи потребує включення в аналітичний процес і певних пізнавальних та емоційно-вольових, і мотиваційних процесів. Тому закономірним є питання: прокрастинація – це захисний механізм чи ознаки порушень особистісного розвитку? Звичайно, в одній статті відповідь на це питання отримати складно. Тому актуальним уявляється дослідження певної складової: аналіз відкладання виконання навчальних задач в період здобуття професії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Історіогенез явища прокрастинації сягає в кінець минулого століття, а саме у 1977 рік, коли вперше у науковому обігу з'явився термін «прокрастинація». Це були роботи П.Рінгенбаха «Прокрастинація у житті людини» та А.Елліса і В.Кнауца «Подолання прокрастинації», в основу яких були покладені клінічні спостереження. Далі, у 1983 році з'являється науково-популярна книга Дж.Бурки та Л.Юен «Прокрастинація: що це таке і як з нею боротись», в основу якої покладено аналіз власних консультативних практик. З цього часу і розпочато науково-академічний аналіз феномену прокрастинації, для чого були розроблені опитувальники для вивчення прокрастинації (Lay C., Rothblum E.). Згодом, ця проблема привернула увагу і психологів інших країн, зокрема Барабанщикова В. (2013), Сибірцева Е., Шемякіна О. (2013), Варваричева Я. (2008, 2010). За даними досліджень (Kachgal M., 2001) стійка прокрастинація спостерігається у 15-25% осіб, а з роками рівень прокрастинації у населення підвищується. Сміливо можна стверджувати, що прокрастинація відображає дисгармонію стосунків зі світом, із самим собою, супроводжуючись стражданнями, кризами тощо, та має негативний вплив на успішність та продуктивність діяльності, яка є важливою для особи (Lay C., 1991). Хоча сучасні дослідники прокрастинації оперують двома її видами, ми звернемося до первинного розподілу видів прокрастинації зроблених Н.Мілграмом (Milgram N., 1992) на початку власних досліджень. А саме: щоденна (побутова) – відкладання домашніх справ, які повинні виконуватись регулярно; прокрастинація у прийнятті рішень (в тому числі й незначних); невротична – відкладання життєво важливих рішень, таких як вибір професії або створення сім'ї; компульсивна – у людини поєднуються два ви-

ди прокрастинації – поведінкова та у прийнятті рішень; академічна – відкладання виконання учбових завдань, підготовки до іспитів тощо, оскільки, на нашу думку, саме такий розподіл на види уможливорює деталізацію проявів прокрастинації. Аналіз ряду наукових робіт [1; 2; 4; 5] дозволяє зробити припущення, що в залежності від особистісних рис та типу прокрастинації, для її подолання індивід орієнтується на індивідуальний так і груповий характер соціальної взаємодії.

В роботах вітчизняних і зарубіжних психологів (П. Стіл, 2007; Н. Мілграм, 1992; Варваричева Я., 2008, 2010 та інші) виділено основні поведінкові характеристики осіб, яким притаманне це явище [1; 6; 7; 8]. Та подано низку визначень поняття «прокрастинація» і «навчальна прокрастинація». Ми ж у нашому дослідженні послуговуємось наступним визначенням поняття «навчальна прокрастиниція» - свідоме відкладання намічених навчальних дій на невизначений термін і виконання їх часто в авральному ритмі, незважаючи на низькі результати виконаної діяльності та прояв негативних емоцій, переживань, психічної напруги. А прокрастинаторами прийнято називати осіб, які схильні до затягування виконання завдань, перекладання своєї відповідальності на інших при їх невиконанні [5]. Навчальна прокрастинація унеможливорює виконання певної діяльності в межах конкретного часового періоду або передбачає відкладання до останньої хвилини справ, що мають бути вирішені негайно.

Аналіз наукової літератури показує, що важливою умовою розвитку особистості та її вдалого самовизначення є позитивне сприйняття людиною оточуючого світу та самої себе. Самоствавлення є передуючим процесом у формуванні особистісного самовизначення. Останнє слід розглядати як прийняття вироблених у суспільстві критеріїв становлення особистості до оточуючої дійсності та дієву самореалізацію особистості на основі цих критеріїв. А професійне самовизначення є структурним елементом у особистісному самовизначенні. Однак, власне, успішне професійне самовизначення може конструктивно вплинути на самоствавлення та психологічну стійкість людини.

Дослідження сучасних вчених (Варваричева І. Я. (2010), Журавлев А. Л. (2011), Зябина О. В. (2013) підтверджують відповідність показників самоствавлення та соціально-психологічної адаптації в якості базових критеріїв самодетермінації. Негативне самоствавлення призводить до труднощів реалізації життєвого потенціалу особистості. Зниження осмисленості життя, свободи та відповідальності представників сучасної молоді може вказувати на вираженість кризових проявів самодетермінації молоді людини [3].

Формулювання мети статті. Метою даної статті стало вивчення особливостей впливу навчальної прокрастинації на особистісне самовизначення сучасної студентської молоді.

Виклад методики і результатів дослідження. Для вивчення даної проблеми нами було проведено дослідження на базі вищих навчальних закладів Києва: Київського національного лінгвістичного університету, Національного авіаційного університету, Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Університету «Україна». У дослідженні прийняли участь 65 студентів (з них – 32 дівчини і 33 хлопці). Середній вік досліджуваної групи становить 21,5 років.

Для емпіричного вивчення впливу навчальної прокрастинації особистісне самовизначення сучасної молоді нами було використано ряд діагностичних методик: тест життестійкості (адаптація Д. Леонтьєва, Є. Рассказової), шкала прокрастинації для студентів (С.Лей), методика вивчення факторів привабливості професії, тест смисложиттєвих орієнтацій (методика СЖО, адаптація Д. Леонтьєва).

Розглянемо результати проведеної методики «Шкала прокрастинації», відповідно до рекомендацій розробників діагностичного тесту, ми підраховували загальний показник (сума балів), що відображає рівень прокрастинації: 0-20 балів – низький рівень; 21-40 – рівень нижче середнього; 41-60 – середній рівень; 61-80 – рівень вище середнього; 81-100 – високий рівень прокрастинації. У результаті кількісної обробки даних, унаочнимо середні значення у вигляді діаграми співвідношень середніх значень за шкалою прокрастинації у студентів з різних ВНЗ міста Києва, які приймали участь в нашому дослідженні (рис. 1).

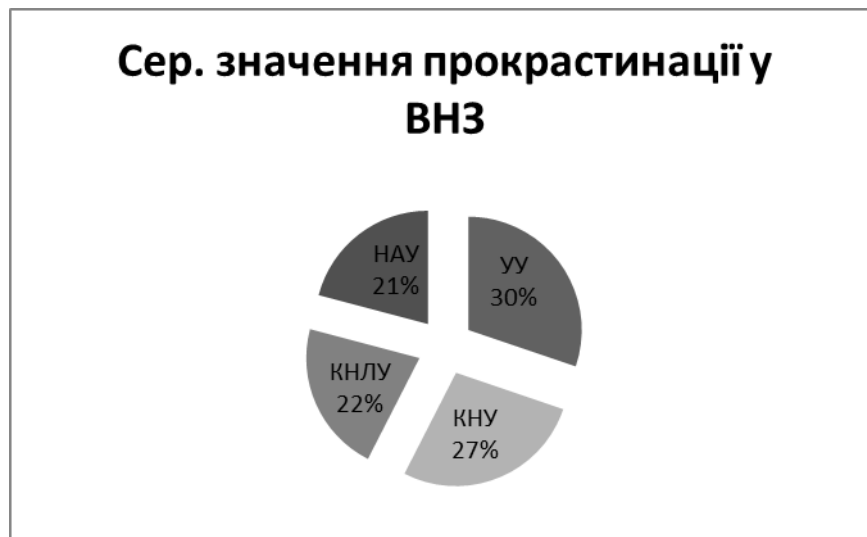

Рис. 1. Співвідношення середніх значень прокрастинації у відсотках у студентів різних ВНЗ Києва.

Співвідношення на діаграмі показують, що найбільше середнє значення прокрастинації (65,8 балів – 30%) притаманне студентам Університету «Україна» (УУ), менше середнє значення у студентів КНУ – 59,5 балів (27%), а найменші показники у студентів КНЛУ – 47 балів (22%), та студентів НАУ – 45,5 балів (21%). Незважаючи на те, що сучасній студентській молоді і притаманне відчуття прокрастинації,

за умови адекватних факторів навколишнього середовища (наприклад, цікавої роботи, підтримки сім'ї, друзів, активного саморозвитку та ін..) з віком рівень прокрастинації буде зменшуватися.

В той же час показники рівня прокрастинації у студентів УУ, можуть стати поштовхом для дослідження впливу стану здоров'я на рівень прокрастинації, адже група досліджуваних з УУ – єдина, де були респонденти з I групою інвалідності (80%). Ми припускаємось думки, що стан здоров'я має значний вплив на самоствавлення людини, отже, може впливати на терміни виконання діяльності, на уникнення виконання певної діяльності через невпевненість у власних силах та якості виконаної роботи.

Впевненість у власних силах виділяють як провідну властивість, яка входить до складу мотиваційно-цільового, когнітивного, емоційно-оцінювального, поведінкового компонентів та відображається у самооцінці індивіда.

Використання методів описової статистики – середнє, стандартне відхилення, максимальне та мінімальне значення, для діагностичних шкал ми унаочнили в таблиці 1.

Таблиця 1.

Результати розрахунку описових статистик за шкалою «прокрастинація» у сучасній молоді.

	Прокрастинація
Кількість респондентів	65
Сер.значення	55
Станд.відхил.	11,187
Мін.значення	40
Макс.значення	78

Особистісне і професійне самовизначення передбачає вибір людиною спрямування та сутності свого подальшого розвитку. Досліджувані нами студенти перебувають на етапі здобуття професійних знань, умінь та навичок. Усі респонденти є представниками різних спеціальностей, і кожен з них вбачає привабливість у обраній ним/нею спеціальності. З огляду на це, нами було обрано методикою вивчення факторів привабливості професії для визначення значимих факторів у процесі становлення професіоналів.

В результаті обробки даних за методикою вивчення факторів привабливості професії, нами була створена таблиця розрахунку коефіцієнту значимості для кожного фактора та з умовними назвами факторів (див. таблиця 2).

У процесі інтерпретації результатів важливо враховувати співвідношення кількості досліджуваних, які відзначили даний фактор у колонці А, і кількості досліджуваних, які відзначили даний фактор у колонці Б. Можемо відзначити, що кожен фактор був обраний не більше

59 разів, хоча у нас 65 респондентів. Це може означати, що, мінімум, для 9,2 % студентів усі вказані фактори є не значимими, отже, він/вона не обрали жодного.

Таблиця 2.

Розрахунок коефіцієнтів значимості факторів привабливості професії

Фактор привабливості професії	Об'єм вибірки	К-сть респондентів, які обрали фактор А	К-сть респондентів, які обрали фактор Б	Коефіцієнт значимості фактора (КЗ)
Оцінка важливості праці	65	26	26	0,8
Робота з людьми	65	45	6	0,785
Творча робота	65	52	0	0,8
Відсутність перевтоми	65	20	39	0,908
Велика з/п	65	45	7	0,8
Можливість самовдосконалення	65	45	6	0,785
Відповідність здібностям	65	52	7	0,908
Відповідність характеру	65	41	14	0,846
Короткий робочий день	65	21	22	0,661
Відсутність частого контакту з людьми	65	7	27	0,523
Можливість соціального визнання	65	25	5	0,461

Згідно з даними у таблиці 2., не спостерігається різної різниці у співвідношенні кількості досліджуваних, які відзначили даний фактор у колонці А, і кількості досліджуваних, які відзначили даний фактор у колонці Б. Тож, можна зазначити, що в ході обробки даних найбільш значимими факторами привабливості професії для нашої групи досліджуваних стали фактор відсутності перевтоми та фактор відповідності здібностям – КЗ кожного = 0,908. Мінімальної значимості набув

фактор «Можливість соціального визнання» ($K3=0,461$). Однак, такий результат не робить його абсолютно не значимим.

Узагальнюючим за цією методикою є висновком, для нашої вибірки всі зазначені фактори є позитивно значимими, що і вплинуло на вибір майбутньої професії.

Правильність і усвідомленість вибору професії визначає напрям самодетермінованого розвитку молодій людині в наступні періоди життя, прояв її активної соціальної позиції, самостійності, спроможності до саморозвитку.

Психологічним критерієм самодетермінованого розвитку є спроможність людини гнучко та варіативно реагувати на взаємодії з оточуючим світом. Можна припустити, що для позитивної взаємодії людині необхідні цілеспрямованість, самоконтроль та вміння насолоджуватися результатами своєї діяльності.

Аналіз результатів тесту смисложиттєвих орієнтацій (методика СЖО, адаптація Д. Леонтьєва) та тесту життєстійкості (адаптація Д. Леонтьєва, Є. Рассказової) вказали на цінності притаманні людині, яка прагне особистісного та професійного розвитку, а також дозволили встановити фактори, що погіршують ставлення особистості до себе.

З метою отримання точних результатів, нами було обрано проведення статистичного аналізу за допомогою непараметричного критерію Спірмена для пошуку взаємовпливу факторів життєстійкості на виникнення прокрастинації. Результати аналізу представлено у 3, 4, 5, вони вказують на значимість кореляції між деякими факторами життєстійкості та прокрастинацією.

Згідно з таблицею 3 коефіцієнт значимості за Спірменом ($=0,018$) вказує на взаємозв'язок субшкали «Контроль» (фактор тесту життєстійкості) та стану прокрастинації з похибкою 5%, оскільки, показник 0,018 знаходиться в діапазоні значимості від -0,05 до 0,05.

Таблиця 3.

Статистична обробка даних за коефіцієнтом кореляції Спірмена для субшкали «Контроль» (фактор тесту життєстійкості) та стану прокрастинації

		Прокрастинація
Контроль (фактор життєстійкості)	Сила кореляції	-0,292
	Коефіцієнт кореляції за Спірменом (значимість)	0,018
	Кількість респондентів	65

Шкала «Контроль» характеризує переконаність особистості у тому, що боротьба та діяльність можуть вплинути на результат ситуації, навіть якщо вплив не абсолютний та успіх не гарантований. Відповід-

но до даних у таблиці 3, сила кореляції негативна ($=-0,292$), що вказує на обернено пропорційний зв'язок досліджуваних критеріїв.

Отже, згідно отриманих даними, робимо висновок: чим більшою є прокрастинація у студентів, тим меншим стає контроль, і навпаки.

Орієнтуючись на результати, подані в таблиці 4, можна зробити висновок, що вплив факторів життєстійкості на прокрастинацію у студентської молоді є значимим. Це також підтверджується даними статистичної обробки у таблиці 4.

Таблиця 4.
Статистична обробка даних за коефіцієнтом кореляції Спірмена для субшкали «Прийняття ризику» (фактор тесту життєстійкості) та стану прокрастинації

		Прокрастинація
Прийняття ризику (фактор життєстійкості)	Сила кореляції	-0,326
	Коефіцієнт кореляції за Спірменом (значимість)	0,008
	Кількість респондентів	65

Згідно даних в таблиці 4, коефіцієнт значимості за Спірменом ($=0,008$) вказує на сильний взаємозв'язок субшкали «Прийняття ризику» (фактор тесту життєстійкості) зі станом прокрастинації з похибкою 1%, оскільки, показник 0,008 знаходиться в діапазоні значимості від $-0,01$ до $0,01$. Шкала «Прийняття ризику» представляє собою переконаність людини у тому, що всі життєві події є необхідним досвідом, який сприяє розвитку знань людини. При цьому, неважливо – досвід негативний чи позитивний. Людина, яка розглядає життя як набуття досвіду, є рішучішою та готова діяти навіть за відсутності гарантій успіху – на свій страх і ризик. В основі прийняття ризику лежить ідея розвитку особистості через активне засвоєння знань з досвіду та майбутнє їх належне використання.

Відповідно до даних представлених у таблиці, сила кореляції негативна ($=-0,326$), що вказує на обернено пропорційний зв'язок досліджуваних критеріїв. Згідно з цими даними, робимо висновок: чим меншим є прийняття ризику у сучасної молоді, тим сильнішими стають прояви прокрастинації, і навпаки.

Шкала «Життєстійкість» представляє собою систему переконань про себе, про оточуючий світ, про стосунки з цим світом. Звертаючись до тесту життєстійкості, дана шкала включає в себе три відносно самостійні субшкали, що були розглянуті нами вище у попередніх дослідженнях: залученість, контроль, прийняття ризику. Вираженість даних компонентів і життєстійкості в цілому запобігають виникненню внутрішньої напруги у стресових ситуаціях опанування стресів та сприйняття їх як мало значних.

В таблиці 5 представлено аналіз результатів обробки даних щодо впливу життєстійкості на стан прокрастинації студентської молоді.

Згідно з таблицею 5., коефіцієнт значимості за Спірменом ($=0,014$) вказує на взаємозв'язок життєстійкості людини з рівнем прокрастинації з похибкою 5%, оскільки, показник 0,014 знаходиться в діапазоні значимості від -0,05 до 0,05.

Таблиця 5.
Статистична обробка даних за коефіцієнтом кореляції Спірмена для шкали «Життєстійкість» (тест життєстійкості) та стану прокрастинації

		Прокрастинація
Життєстійкість	Сила кореляції	-0,304
	Коефіцієнт кореляції за Спірменом (значимість)	0,014
	Кількість респондентів	65

Відповідно до даних, поданих у таблиці 5, сила кореляції негативна ($=-0,304$), що вказує на обернено пропорційний зв'язок досліджуваних шкал.

Аналіз отриманих даних дозволяє зробити висновок, що чим меншими є показники життєстійкості у сучасної молоді, тим більшими стають прояви прокрастинації, і навпаки. Отже, це підтверджує нашу думку про те, що вплив факторів життєстійкості (на даному етапі, власне, самої життєстійкості загалом) на прокрастинацію у студентської молоді значимий.

Життєстійкість представляє собою особистісну характеристику, що формується у дитячому та підлітковому віці, хоча її розвиток можливий і у старшому віці. Отже, з метою запобігання посилення відчуття прокрастинації у студентської молоді, необхідно сприяти формуванню здорових та життєстійких особистостей із самого дитинства.

За Є. Ільїним, процес подолання прокрастинації можна умовно поділити на три основних блоки [4]:

- всебічний аналіз проявів, джерел та наслідків прокрастинації у суб'єкта, вияв основних передумов, що мають вирішальне значення для появи бажання відкласти виконання справ;
- робота з уявленнями прокрастинатора про власні здібності і успішність, з його самооцінкою і рівнем зазіхань;
- формування у суб'єкта навичок адекватного розподілу часу, формування і досягнення цілей, уміння тверезо оцінювати складність завдань, зусилля, що вимагаються для їх виконання та ін..

Робота з подолання прокрастинації може виконуватися як у рамках індивідуальної терапії, так і в групі. Крім того, практично орієнто-

вані посібники, присвячені проблемі прокрастинації, розраховані на спонукання читача до самостійної боротьби зі звичкою відкладання справ на потім. Найефективнішими техніками вважаються прийоми біхевіоральної та когнітивної терапії [4].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Успішний особистісний і професійний розвиток вимагає від людини позитивної самодетермінації – позитивного самоствавлення, життестійкості, стійких ціннісних орієнтацій та спроможності до саморозвитку. Аналіз опрацьованої літератури з зазначеної проблеми показав, що прокрастинація на сьогодні є питанням актуальним та особливо активно обговорюваним з причини негативної самодетермінації та, як наслідку, сповільнення процесів особистісного та професійного самовизначення сучасної молоді. Аналіз результатів проведеного дослідження дозволяє виділити ряд факторів, які впливають на особистісне та професійне самовизначення сучасної молоді: контроль та самоконтроль. А у студентів з яскраво вираженим рівнем прокрастинації помітний вплив факторів життестійкості та смисложиттєвих орієнтацій, який виявився значимим. Також слід зазначити, що 100% студентів прокрастинують час від часу, що суттєво впливає на зниження рівня творчих проявів та сповільнення процесу саморозвитку, на професійне та особистісне самовизначення. Порівняльний аналіз за методикою вивчення факторів привабливості дозволив виявити низку значимих факторів для досліджуваної групи респондентів. В ході обробки даних найбільш значимими факторами були виявлені фактор відсутності перевтоми та фактор відповідності здібностям. Це можна назвати позитивною тенденцією, оскільки, по-перше, студенти усвідомлюють необхідність власних здібностей для обраної ними професії, а, по-друге, припускають, що наявність перевтоми на роботі сприяє професійному вигоранню. Однак, порівняння значимості факторів привабливості професії між студентами різних спеціальностей потребує дослідження більшої вибірки. Інакше, результат не відображатиме реальної картини. Окрім того, згідно з даних дослідження рівня прокрастинації у представників різних університетів, можемо припустити, що значний вплив на самоствавлення молоді людини має стан її здоров'я. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми і потребує подальшого вивчення, зокрема вивчення впливу гендерного фактору, соціального статусу на віку на прокрастинацію.

Список використаних джерел

1. Варваричева И. Я. Феномен прокрастинации: проблемы и перспективы исследования. Вопросы психологии. 2010. №3. С. 121–130.
2. Журавлев А. Л. Социально-психологическое пространство личности в разных образовательных средах. Москва: Московский гуманитарный университет, 2011. 92 с. .
3. Зябина О. В. Особенности кризисных проявлений процесса самодетерминации в молодежной среде (на примере студентов профессиональных училищ). Сов-

- ременные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). 2013. №24. С. 13-21
4. Ильин Е. П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень. Москва: Питер. 2011. 302 с.
 5. Хасанова Т. Р. Теоретичне обґрунтування впливу учбової прокрастинації та відчуття самотності на професійне та особисте самовизначення сучасної молоді [Електронний ресурс] / В. Г. Кириленко, Т. Р. Хасанова // Університет «Україна». 2015. С. 162 – 164. – Режим доступу: http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robova/Elektronni_vidannya/Act_problemi/2015/Tezi_Act_probl_15.pdf.
 6. Kachgal M. Academic procrastination prevention/intervention strategies and recommendations. Journal of Developmental Education. 2001. №25. С. 14–24
 7. Lay C. Intentions and behavior in studying for an examination: The role of trait procrastination and its interaction with optimism. Journal of Social Behavior and Personality. 1991. №6. P. 605–617.
 8. Milgram N. A. Procrastination and emotional upset: A typological model. Pers. Ind. Diff. 1992. №13. P. 1307–1313.
 9. Milgram N. Personality correlates of decisional task avoidant procrastination. European Journal of Personality. 2000. №14. P. 141–156.
 10. Steel P. The Nature of Procrastination: A Meta-Analytic and Theoretical Review of Quintessential Self-Regulatory Failure. Psychological Bulletin. 2007 №1. – p. 65–94.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Varvaricheva I. Y. Fenomen prokrastinatsii: problemy i perspektivy issledovaniya. Voprosy psikhologii. 2010. №3. s. 121–130.
2. Zhuravlev A. L. Sotsialno-psikhologicheskoye prostranstvo lichnosti v raznykh obrazovatelnykh sredakh. Moskva: Moskovskiy gumanitarnyy universitet. 2011. 92 s.
3. Zyabina O. V. Osobennosti krizisnykh proyavleniy protsessa samodeterminatsii v molodezhnoy srede (na primere studentov professionalnykh uchilishch). Sovremennyye issledovaniya sotsialnykh problem (elektronnyy nauchnyy zhurnal). 2013. №24. – s. 13.
4. Ilin E. P. Rabota i lichnost. Trudogolizm. Perfektsionizm. Len. Moskva: Piter. 2011. 302 s.
5. Khasanova T. R.) Teoretychne obgruntuvannya vplyvu uchbovoi prokrastynatsii ta vidchuttia samotnosti na profesiine ta osobyste samovyznachennia suchasnoi molodi [Elektronnyi resurs] / V. H. Kyrylenko, T. R. Khasanova, // Universytet «Ukraina». 2015. s. 162 – 164. – Available at: http://www.vmurol.com.ua/upload/Naukovo_doslidna%20robova/Elektronni_vidannya/Act_problemi/2015/Tezi_Act_probl_15.pdf.
6. Kachgal M. Academic procrastination prevention/intervention strategies and recommendations. Journal of Developmental Education. 2001. №25. s. 14–24.
7. Lay C. Intentions and behavior in studying for an examination: The role of trait procrastination and its interaction with optimism. Journal of Social Behavior and Personality. 1991. №6. P. 605–617.
8. Milgram N. A. (1992) Procrastination and emotional upset: A typological model. Pers. Ind. Diff. №13. p. 1307–1313.
9. Milgram N. Personality correlates of decisional task avoidant procrastination. European Journal of Personality. 2000. №14. p. 141–156.
10. Steel P. The Nature of Procrastination: A Meta-Analytic and Theoretical Review of Quintessential Self-Regulatory Failure . Psychological Bulletin. 2007 №1. p. 65–94.

Kyrylenko Valenyna, Khasanova Tetiana

FEATURES OF EDUCATIONAL PROCRASTINATIONS INFLUENCE ON A PERSONAL IDENTITY OF MODERN YOUTH

Procrastination is often typical for students because an unwillingness to carry out some activities supposes its postponement for an indefinite period. However, except for young students, many people experience this condition. Procrastination is frequently a result of root internal causes, such as anxiety, doubting, insecurity and other.

In the context of modern society's development, the problem of self-determination obtains particular importance because the demonstration of active citizenship, autonomy, independence and the self-improvement ability are the fundamental characteristics of modern youth.

The concept of "self-determination" is the ability of the subject, as a member of social relations, to experience and exercise in his/her behavior freedom of choice, despite the objective influence of the internal personal unconscious processes [3].

Age of early adulthood is a stage of transition from youth extremism to becoming an adult person. In young people it is observed a permanent change of network, attitudes, values, principles and professional self-actualizing.

Procrastination allows person to interact with society less and remain in his/her own comfort zone less. For the majority it becomes the source of the slowdown for personal and professional identity processes.

Keywords: *procrastination, personal identity, professional identity, self-determination, modern youth.*

Кириленко В.Г., Хасанова Т.Р.

ОСОБЕННОСТИ ВЛИЯНИЯ УЧЕБНОЙ ПРОКРАСТИНАЦИИ НА ЛИЧНОСТНОЕ САМООПРЕДЕЛЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Прокрастинация часто характерна для студентов, поскольку нежелание совершать исполнение определенной деятельности предполагает откладывание ее на потом, на неопределенное время. Такое состояние характерно не только для студенческой молодежи, достаточно большое количество людей страдает прокрастинацией. Прокрастинация часто выступает результатом глубоких внутренних причин – страхов, сомнений, неуверенности в себе и т.д. В контексте развития современного общества особенно важно изучение проблемы самодетерминации личности, поскольку проявление активной гражданской позиции, автономии и самостоятельности, способности к саморазвитию является основными характеристиками современной молодежи.

Рассмотрено понятие самодетерминация, как способности субъекта, представителя социальных отношений, чувствовать и проявлять в своем поведении свободу выбора, не учитывая влияние неосознанных внутри личностных процессов. Возраст ранней взрослости является переходным этапом от юношеского максимализму к становлению взрослой, зрелой личности. У молодых людей прослеживается постоянная смена окружения, взглядов, ценностных ориентации и принципов, поиска себя в профессиональном направлении. Прокрастинация позволяет человеку уменьшить взаимодействие с обществом и остаться в зоне личного комфорта. Для большинства это становится источником упрочения процессов личностного и профессионального самоопределения.

Ключевые слова: *прокрастинация, личностное самоопределение, профессиональное самоопределение, самодетерминация, современная молодежь.*